

MODERN KORE TİYATROSUNUN DOĞUŞU

Yrd. Doç. Dr. Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ
Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi
hkore@erciyes.edu.tr

ÖZET

Kore tiyatrosuna genel anlamda baktığımızda birçok ulusun tarihinde de olduğu gibi kaynağını tarih öncesi dinsel törenlerden alır. Kore'nin geleneksel tiyatro gösterilerinde dans önemli bir yer tutar. Kore geleneksel tiyatro türünün en başta gelen bir örneği olan Talçum (탈춤), yergi ve mizah içeren, yarı pandomim yarı dans olan bir maske dansıdır. Bunun yanı sıra halk masallarını anlatan uzun öykülü halk şarkıları olan Pansori türü ve köy köy, şehir şehir dolaşan sanatçıların sahneye koyduğu kukla tiyatrosu (Inhyonggug-인형극) gibi izleyici önünde sergilenen oyunlar da vardır. Tüm bu geleneksel gösteriler modern Kore tiyatrosunun temelini oluşturacak olan unsurlardır. Bu tür oyunlar eski dönemlerde çok sayıda izleyici çekip eğlendirmekle kalmayıp izleyiciyi bilinçlendirici özelliğe de sahipti.

Kore'de Modern Tiyatro akımı Japonya'ya eğitime giden Koreli öğrencilerin eğitimleri sırasında ya da tamamladıktan sonra ülkeye dönmeleriyle 1910'lu yıllarda Japon Tiyatro oyunlarının Korece'ye çevrilmesiyle başlamıştır. Özellikle roman alanında büyük başarı gösteren İ Goanğ Su tiyatro alanında da dönemin tiyatro kültür seviyesini yükseltmiştir. 1920'lere girildiğinde modern tiyatronun temeli sağlamlaşmış, ağırlıkla toplumsal sorunlar, kadın olgusu ve aşk temaları işlenmiştir. 1930'lardan 1940'lara kadar olan dönem pek çok yeni tiyatro yazarının ortaya çıktığı ve yazarların çeşitli temalar üzerine eser vererek faaliyetlerini arttırdığı bir dönemdir. Bu çalışmada Kore Tiyatrosunun doğuşuna ve dönemin tiyatro çalışmalarının geçirdiği evreler incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kore Tiyatrosu, Tiyatro Faaliyetleri, Proletarya Tiyatrosu, Japon Sömürgesi Dönemi, Modern Tiyatro, Aydınlanma Dönemi.

FORMATION OF MODERN KOREAN THEATER

ABSTRACT

Looking through the Korean theater in general terms, it takes its origins from pre-historic religious ceremonies as it is in the history of many nations. Dance has an important role in Korean traditional theater shows. One of the leading examples of traditional Korean theater, Talchum is a mask dance with semi-pantomime, half-dance including satire and humor. In addition to this, there are long-narrative folk songs "Pansori" telling folk tales and also plays which are presented to the audience such as puppet plays put on the stage by artists by walking

around the cities and villages. All these traditional shows are elements that will also form the basis of the modern Korean theater. In previous periods such plays not only attracted a large number of audiences, but also had a viewer-consciousness.

The Korean modern theater movement began with the translation of Japan theatre plays in 1910's during the education of Korean students and after they completed it in Japan. İ Goang Su, who had a great success especially in the field of novels, have raised the level of acting culture in this period. With the consolidation of the foundation of the modern theater along with the 1920s, social problems, women's case and love themes have been heavily studied. It is a period in which many new theater writers from the 1930s to the 1940s emerged and the authors increased their activity by giving works on various themes. In this study, the origins of Korean theater and the stages of the theater studies of the period are mentioned.

Key Word: Korean Theater, Theater Activities, Proletarian Theatre, Japanese Colonial Period, Modern Theater, Enlightenment Period.

1. GİRİŞ

Modern Kore Tiyatrosuna giriş yapmadan önce geleneksel halk tiyatrosunu incelediğimizde; Maske Dansı (Talçum-탈춤) ve Kukla Tiyatrosu (İnhyonğgıg-인형극)¹'nin Kore görsel sanatlarında önemli bir yer tuttuğunu söylemek mümkündür. Geleneksel Halk Tiyatrosunda yergi ve gülmece ile birlikte dans, şarkı ve öykü içeren maske dansı, oyuncuların yerine kuklaların sahne aldığı kukla tiyatrosu Modern Kore Tiyatrosunun doğuşunda önemli bir rol oynamıştır. Bunların dışında Geleneksel Kore Tiyatrosunun türleri arasında Coson Hanedanlığının ikinci yarısında halk masallarını anlatan uzun öykülü halk şarkıları olan Pansori² ve Gut (굿) olarak adlandırılan şaman ritüelleri dini tiyatronun birer örneği olarak karşımıza çıkmaktadır³.

Maske eski çağlardan beri dini ritüellerde kullanılmıştır. Tehditkâr ve korkunç görünümlü maskeler aracılığı ile dileklerin yerine gelebileceği düşüncesiyle kutsal görülen varlıkların şekilleri maskelerde kullanılmıştır. Tanrı ile irtibat kurmanın bir yolu olarak dini eğilimde kullanılan bu maskeler sonraki dönemlerde sanatsal bir niteliğe sahip olmuştur. Maskeler, içinde bulunulan dönemi yerme ve eleştirme işlevi kazanmıştır. Kore'de

---

1 Coson'un son dönemlerinde oynanmaya başlayan, maske dansı ile birlikte önemli bir gösteri oyunu olan kukla oyunudur. Bagçomcigıg (박침지극) olarak da adlandırılır. 장한기(2000.) s y168 -169

2 Kore operası olarak da adlandırılan Pansori, Bir şarkıcı ve bir davulcudan oluşan iki müzisyenin yer aldığı ve bir hikâyenin anlatıldığı müzikli tiyatro türüdür. 최운식, 2006, sy 238-239

3 권영민 (2010), sy.122

maske dansının tarihi Üç Krallık⁴ dönemine rastlar. Maske dansının temeli olarak, hasadın iyi olması için yapılan ritüeller, Bekce’li Mimaci (미마지)’nin Çin’in O (오) Hanedanlığından öğrenip Japonya’ya aktardığı söylenen ve bir tür pandomim olan Gigaku (기가쿠) ile Goryo (고려, 918-1392)’döneminden Coson (조선,1392-1910)’dönemine kadar popüler olup açık alanda yapılan geleneksel maske dansı Sandenorım (산대놀음) gösterilmektedir.⁵ Şilla döneminde, yönetimi eleştirme ve toplumdaki bozuklukları yerme adına köy köy, şehir şehir dolaşan sanatçıların sahneye koyduğu Kukla Tiyatrosu o dönemde halkın ilgisini çekmiştir.

Ancak modern anlamda tiyatro faaliyetleri Kore’nin Japon Sömürgesi⁶ altına girdiği 1910 yılında başlamıştır. Japonya’ya eğitim için giden Koreli öğrenciler ülkelerine döndüklerinde tiyatro adlı bu türü halka tanıtmış ve büyük ilgi toplamıştır. Fakat dönemin baskıcı tavrı özgür ve özgün bir tiyatro anlayışının oluşmasına engel olmuştur. Bu baskıcı ortama karşın yazar Gim U Cin (김우진, 1897-1926), “İ Yong Nyo (이영녀-1925)” gibi özgün bir eseri ortaya çıkarmayı başarmıştır. Bu eser Kore’de ilk modern tiyatro eseri olmanın yanı sıra dönemin acımasızlığını ve kadın olmanın zorluklarını bu eseri aracılığı ile gözler önüne serer. Bu çalışmada Kore’de tiyatro faaliyetlerinin yoğunlaştığı ve özgün eser anlayışının yaygınlaştığı 1920-1940 yılları arasındaki tiyatro faaliyetleri genel olarak ele alınmıştır.

Kore’deki tiyatro faaliyetlerinin ilk yıllarında pek çok tiyatro topluluğu kurularak çeviri eserlerin yanı sıra Kore’ye has duyguları anlatan özgün piyesler de yazılmıştır. Fakat dönemin baskısından ağır darbeler alan tiyatro toplulukları, oyuncular ve yazarlar çok kısa sürede kurdukları toplulukları dağıtmış, sergiledikleri oyunları yarıda bırakmış, hatta yazdıkları eserleri saklamak zorunda kalmışlardır.

Bu makalede Japon sömürgesi altında geçen tiyatronun otuz yıllık süreçte Kore’ye girişi, Kore’de tiyatro faaliyetleri, dönemin önemli eserleri ve yazarları ele alınmıştır. 1910’lardan 1940’lara kadar Kore’de işlenen

---

4 Eski Kore yarımadasında üç ayrı krallığın ayrı ayrı hüküm sürdüğü dönemdir. Goguryo (고구려, M.Ö 37-M.S 668),

Bekce (백제 M.Ö 18-M.S 660), Şilla(신라 M.Ö 57-M.S 935)

5 최운식 외,(2010) sy 96

6 29 Ağustos 1910’da Japon askeri hükümetinin Büyük Han İmparatorluğu (대한제국 – 1897~1910) kralına Kore’nin egemenliğinin kalıcı olarak Japonya’ya teslim edilmesi antlaşmasını imzalatmasıyla başlayıp 1945 yılına kadar süren Japonya’nın Kore’de hüküm sürdüğü dönemdir.

konuların nasıl değiştiği, yazım dili ve temaların ortak ve farklı yönleri ve yazarların baskıcı ortama direnişi gibi konular da incelenmiştir.

2. KORE'DE MODERN TİYATRO FAALİYETLERİNİN BAŐLANGICI

Japonya'nın Aydınlanma Dönemi'nde (메이지시대) tiyatro alanında yeni bir akım ortaya çıkmış ve dönemin Koreli yazar ve tiyatrocuları Japon tiyatrosundan etkilenererek Eski Akım Tiyatro (구파극)'ya karşı Yeni Akım Tiyatro (신파극)⁷'yu Kore'ye tanıtmışlardır. Modern Kore tiyatrosu Japon oyunlarının Korece'ye uyarlanması ile oluşmaya başlamıştır. Yeni Akım Tiyatro tam olarak ailevi trajedilerin temelinde “iyilik yap, kötülükten uzak dur” öğüdünü vermektedir. Önemli örneklerinden uyarlama olarak Co Cung Hoan (조중환, 1884-1947)'in eseri olan “Asla Unutulmayan Kalp (장한몽)” ve Coson Hanedanlığı döneminin romanını dramlaştıran “Canęhoa ve Hongnyon Kardeřlerin Hikâyesi (장화홍련전)” adlı eserleri ilk dönemin önemli yapıtları olarak örnek⁸ verilebilir.

Kore Modern Edebiyatı'nın gelişme sürecinde edebiyat tarzı olarak tiyatronun ortaya çıkışı 1910'lu yıllardır. Bu dönem, tiyatro dünyasında diğer alanlarda olduğu gibi sömürgeciliğin egemen olmaya başladığı sıralardır. Japonya'dan Kore'ye giriş yapan tiyatro akımı halkın içinde var olan motifleri, eğilimleri esas alarak gösteri sahnesine egemen olmayı başarmıştır.

Dönemin tiyatro yazarlarından Co İl Ce (조일재, 1863-1944) Japonya'nın halk romanı ve yeni tiyatrosunu bütün ayrıntılarıyla tanıtan yazardır. Ayrıca Kore'de ilk modern tiyatro oyunu olan “Üç Hasta (병자삼인)” eserini 1912 yılında sergileyen kişi olarak bilinmektedir. “Üç Hasta” 1920'li yıllarda kadın haklarının gelişmesini konu olarak yazılmıştır ve asıl olarak bu konulara değinilirken iğneleyici bir üslup ve içerik

---

7 Japonların geleneksel dans ve şarkı içerikli oyunlarından Gabuki(가부키) den esinlenerek yeni bir form alan bu oyun türü, Japonya'da Meici (modernleşme) döneminde ilk kez ortaya çıkmıştır. Japonya 'dan da Kore'ye geçmiş bir tiyatro türüdür. 김윤식, 김우종 외, (2008) sy 115-116

8 Türközü Köroğlu Hatice (2017), sy 39-40

kullanılmaktadır. Ayrıca Co İl Ce, dönemin “Yeni Tiyatro” anlayışına öncülük etmiş bir yazar olarak karşımıza çıkmaktadır.⁹

Tiyatroya gönül vermiş bir diğer yazar olan Yun Beg Nam (윤백남, 1888-1954) da 1910’lu yıllarda hem Kore hem de Japonya’da oyunlarını sahnelemiştir. Eserleri arasında yer alan “Kader (Unmyong-운명)” adlı eserinde 1903 yılından itibaren gerçekleşen göç olaylarını, ciddileşen evlilik problemlerini, gençlerin yalnızca fotoğraflara bakıp yaptıkları evliliklerin sakıncalarını ele almıştır. Fakat yazar fotoğraflara bakıp yapılan evliliğin zararlarını yalnızca göç problemi olarak görmemiş, ahlak anlayışına da aykırı olarak gördüğünden bu konuya da değinme gereksinimi duymuştur.”¹⁰ Yazar, önceki dönem Konfüçyüs¹¹ ilkelerine sahip katı toplumsal yapıya göndermeler yapmaktadır. Bu aydınlanma dönemindeki toplumsal ahlakın değişimi sürecinde kendi entelektüel tarafını da göstermiştir.

Dönemin toplumsalçı yazarlarından İ Goang Su (1892-1950)’da tiyatro alanına el atan yazarlardan biridir. Co İl Ce ve Yun Beg Nam gibi o da eserlerinde kadın konusuna değinmiştir. Su, Gyuhan (규한) adlı eserinde erken yaşta evlendirilen bir genç kızın trajik yaşamını ve erken evliliğin olumsuz yönlerini işlemiştir.

1 Mart 1919 tarihinde gerçekleşen Bağımsızlık Hareketi¹² mitingi sonrasında ülke içine giren pek çok farklı ideolojik akımın yerini sağlamaştırmasına vesile olmuştur. Bağımsızlık Hareketinden sonra Japonya’ya eğitim almaya giden Koreli öğrencilerin kuruculuğunu üstlendiği Öğrenci Tiyatro Topluluğu¹³(학생극 운동) ülkede yavaş yavaş yayılarak kapsamlı tiyatro gösterisinin temelini oluşturmuştur. Yeni gösteri tarzıyla

---

9 Türközü Köroğlu Hatice (2017), sy52

10 Türközü Köroğlu Hatice (2017), sy52-53

11Konfüçyanizmin kadının toplumdaki yerine bakışı şu şekildedir. Kadınların topluma katılımları sözkonusu değildi. Kadınlar tamamen evin içinde yaşamak zorunda bırakılmışlardır. Aile içindeki konumu ise kocasından sonra gelmekteydi. Kocalarından izin almadan dışarı çıkamazlardı ve ev işlerine, çocuklarına ve kocalarına bakmakla yükümlüydüler. Bu dönemde dul bir kadının evlenmesi yasaklanmıştır. Dul kadın evlendiği takdirde toplumu dışlamakla kalmaz erkek çocukları varsa devlet memuru olarak çalışmaları da engellenirdi. Bu sebeple Kore’de kadınlar 삼정 (samcong -üçlü takip) sistemine yani evlilikten önce babanın, evlendikten sonra kocanın, kocanın ölümünden sonra da erkek evladına bağlı olarak yaşamaktaydı. Ayrıca eğitimden de mahrumdular. Lee Youghee, (2002)sy.103

12(Samil Undonğ – 3.1 운동) 1 Mart 1919’dan 4 Mart’a kadar büyük eylemlerle devam eden iki ay süresince ülkenin geneline yayılan eylemler serisi olup, Kore’de Japon Sömürgeci karşıtı olarak gerçekleştirilen eylemler arasında sadece ilk eylem olmakla kalmamış sınıf gözetimsiz tüm halk bu mücadeleye katılmıştır.

13 Üyeleri ağırlıklı oranla öğrencilerden oluşan ve kültürel faaliyetlere önem veren tiyatro topluluğudur. 1920 yılı baharında yirmi kişi tarafından kurulan bu topluluk bünyesinde Gim U Cin (김우진), Hong He Song (홍해성), Co Myong Hi (조명희) gibi yazarları barındırmasıyla ilgi çekmiştir.

beraber gösteri sanatına dair düşünce tarzı da değişmiştir. Yazarlar yeni kurgu ve mekânlar oluşturarak tiyatro alanına önemli katkı sağlamışlardır.

1920'lerin başlarındaki tiyatro faaliyetleri genellikle Öğrenci Tiyatro Topluluğu'nun gerçekleştirdiği tiyatro oyunlarından ibarettir. Bu dönemde halkı aydınlatmak amacıyla tiyatroyu araç olarak kullanan “Öğrenci Tiyatro Topluluğu”, “Tiyatro Sanat Topluluğu”¹⁴ (극예술협회), “Drama Derneği”¹⁵ (토월회) gibi tiyatro toplulukları ortaya çıkmıştır. Tiyatro topluluklarından “Drama Derneği”ni Bag Sıng Hi (박승희, 1901-1964), Gim Gi Cin (김기진, 1903-1985), Gim Bog Cin (김복진, 1901-1940), İ So Gu (이서구, 1899-1981), Gim Il Han (김을한, 1905-1992) gibi Japonya’da vatan hasreti çeken Koreli öğrenciler kurmuştur.¹⁶

Öğrenci Tiyatro Topluluğu, kurulduktan çok kısa bir süre sonra profesyonel bir tiyatro topluluğuna dönüşmüştür. Drama Derneği'nin gösterileri ise, profesyonel tiyatro anlayışından daha çok amatör ruhla halkı aydınlatmak amacı güden oyunlar olmuştur. Bu dönemde genel olarak yabancı tiyatro eserlerinin çevirileri sahnelenmiştir.

1924 yılındaki üçüncü gösterisinden sonra Öğrenci Tiyatro Topluluğu ticari tiyatro topluluğuna dönüşmüştür. Bu dönüşüm sadece dönemin ilk profesyonel topluluğunu ortaya çıkarmakla kalmamış; dönem eserlerinin sanatsal değerini de yükseltmiştir. Öğrenci Tiyatro Topluluğu tüm bu olumlu sonuçlara rağmen maddi sıkıntılar ve dış baskılar yüzünden birkaç kez dağılmanın eşiğine gelmiştir. Bunun iki nedeni vardır. Birincisi, Öğrenci Tiyatro Topluluğunun profesyonel tiyatro topluluğuna dönüştüğü süreçte aşırıya kaçan maddi beklenti içine girmiş olmasıdır. İkincisi, tiyatro eserleri oluşturmak yerine yabancı eserlerden yapılan çeviriler nedeniyle tiyatrodaki bir profesyonellik görülemediğindedir.

---

14 1920 yılında Japonya'nın Tokyo kentinde edebiyat ve sanat alanını üzerine eğitim alan Koreli öğrencilerin kurduğu tiyatro topluluğudur. Genellikle batının en önemli tiyatro yazarları olarak kabul edilen Anton Çehov, Moliere, William Shakespeare, Oscar Wilde, Maksim Gorki, Nikolay Vasilyeviç Gogol ve Fyodor Dostoyevski gibi yazarların tiyatro eserlerinden ilham almışlardır. On kişinin kurduğu bu topluluğun tüm üyeleri; Gim U Cin, Co Myong Hi, Yu Çun Sob (유춘섭), Cin Cang Sob (진장섭), Hong He Song (홍해성), Go Han Sıng (고한승), Co Çun Gvang (조춘광), Son Bong Von (손봉원), Gim Yong Pal (김영팔), Çö Sıng İl (최승일) dönemin tanınmış tiyatro yazarlarıdır.

15 Mayıs 1923'te kurulan tiyatro topluluğu 1946 yılına kadar sanat, spor ve tiyatro alanında faaliyet göstermiştir. Bag Sıng Hi (박승희) dışında diğer üyeler tiyatrodan oldukça uzak Tıp, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Edebiyat, Heykeltıraşlık, Sanat Tarihi gibi bölümlerde eğitim almıştır. Bu yüzden bu topluluğun yazdığı tiyatro eserleri daha geniş ve farklı perspektiften yazılmış eserler olmuştur.

16 Gvon, Y.(권영민, 2013)sy 212

1920'lerde tiyatro gösterilerinin sahnelenme sürecinde Co Myong Hi (조명희, 1894-1938)'nin faaliyetleri dikkat çekmiştir. Co Myong Hi sömürge döneminin ilk yarısında roman yazarı olarak daha çok adından söz ettirse de öğrencilik yıllarında Gim U Cin(김우진, 1897-1926), Çö Sıng İl(최승일, 1901- ?) vb. yazarlarla beraber Tiyatro Sanat Derneğinin kuruluşuna ve ilk başlarda Öğrenci Tiyatro Topluluğunun kuruluşuna da öncülük etmiştir.¹⁷

Co Myong Hi'nin tiyatral yaratıcılığını "Gim Yong Il'in Ölümü (김영일의 사 - 1920)" ve "Harap (파사-1923)" adlı eserlerinde görmek mümkündür. "Gim Yong Il'in Ölümü" eseri konu bütünlüğü, dramsal karakterleri ve anlam açısından dönemin diğer eserlerini gölgede bırakarak Kore tiyatro tarihinde önemli bir yere sahip olmuştur. Bu eser yazarın yoksulluk içinde geçen öğrencilik dönemini konu alarak dönemin aydın genç kesiminin ideolojik ve ahlaki sorunlarını ele almıştır. Eserin başkahramanı fakir bir öğrenci olan Gim Yong Il'dir. Başkahraman köyde ailenin geçimini sağlamak için amelelik gibi zor işlerde çalıştıktan sonra hasta annesini ve kız kardeşini terk edip Japonya'ya eğitim almaya gitmiş ve orada da çeşitli işlerde çalışarak eğitimini sürdürmüştür. Bu eser fakir olduğu için çeşitli işlerde çalışarak eğitimini sürdüren Gim Yong Il'in dürüstlüğü ve zengin karakterin cimriliğini tiyatral olarak sahneleyip dönemin sınıf farkı sorununu seyircinin değerlendirmesine bırakır. Fakat bu ve benzer yaklaşımların sömürge dönemi içinde somut halk gerçeklerini aydınlatma tarzına bakarsak eserde oldukça soyut resmedildiğini söyleyebiliriz. Özellikle başkahramanın ölümünün yoksulluktan mı, yoksa dönemin baskıcı ortamından mı kaynaklandığı tiyatrodaki tamamen belirsizdir. Sonuç olarak bu eserde yeni toplumsal değişimin potansiyelini ve yazarın kendi fikirlerini tüm gerçekliğiyle yansıttığını görmek mümkündür. Bu eser davranış tiyatrosunda kişileri karşılaştırma vasıtasıyla insana dair güven ve ahlak düşüncelerini sorgular.

Kore Modern Tiyatrosu temelini sağlamlaştırmasını Gim U Cin'e borçludur. Çünkü O, Batı'nın modern dramını anlamayı temel alarak güncel sorunları dramatize etmesi noktasında 1920'li yıllar tiyatrosunun bir temsilcisi olarak görülmektedir. Gim U Cin Japonya'ya öğrenci olarak gittiği dönemde "Tiyatro Sanat Derneği"nin öncülüğünü yapmıştır. Ayrıca eğitimini tamamlayıp Kore'ye döndükten sonra modern tiyatro yaratıcılığına ilham veren "İ Yong Nyo" eseri başta olmak üzere "Öğle Vakti (정오-

---

17 Gvon, Y.(권영민, 2013)sy 213

1925)”, “Batık Gemi (난파-1926)”, “Yaban Domuzu (산돼지-1926)” vb. eserler yayınlarak tiyatro (edebiyat)’ya önemli katkıları olmuştur.

“İ Yong Nyo” bir kadının talihsiz yaşamının tiyatro oyunu olarak canlandırılmasıdır. Sömürge döneminde kadın olmaya dair sorunları farklı bir dille anlatan bu temasal girişim büyük ilgi görmüştür. Tamamı 3 bölüme ayrılan bu eserde başkahraman tiyatronun ilerleyen kısımlarında üç farklı yüzle anlatılmıştır. Birinci bölümde başkahraman yaşamak için fahişelik yapmak zorunda kalmıştır. Fakat başkahraman, vesikasız fuhuş yapmak suçuyla gözaltına alındıktan sonra bir daha fuhuş yapamaz. İkinci bölüm başkahramanın zengin bir evde hizmetçi olarak çalışırken ev sahibinin başkahraman İ Yong Nyo’nun bedenini arzulama sahnesidir. Bu sahnede başkahramanın fakir işçi kadının hayatının acı gerçeğiyle tanışmak zorunda kalması ve fakir yaşamıyla mutlu oluşu gösterilir. Üçüncü bölüm ise ölümle karşı karşıya gelen İ Yong Nyo’nun hâlidir. Üç farklı kadın yüzünün resmedildiği sömürge dönemi kadınının yaşamındaki; yoksulluk, fuhuş, ağır iş gibi acıları olduğu gibi eserinde anlatmıştır. Bu noktada “İ Yong Nyo” eserini kadın toplumu ve kadının ekonomik problemlerini tiyatral bir başlıkta tespit eden kapsamlı modern tiyatro eseri olarak değerlendirmek mümkündür.

Yazarın “Yaban Domuzu” adlı eseri her ne kadar Donghag Köylü Ayaklanmasının¹⁸ (동학 혁명-1894) ortaya çıktığı dönem baz alınsa da yazarın kendi aşk itirafını dâhil ettiği dışavurumculuk temasıyla iyi bir aktarımcılık örneği olmuştur. İçinde bulunulan dönem ve şahsi kaderi bir sahnede eş zamanlı olarak göstermeyi başarmış bir eserdir. Başarısızlığa uğrayan bir gencin sıkıntısını, kaygısını ve melankolik durumunu resmetmektedir. Özellikle eserinde toplumsal reform ideolojisini iyi bir şekilde göstermektedir. Kahraman kendisini ‘Yaban Domuzu’ olarak isimlendirerek yaban domuzunun yabani gücünü gösteremediği evin içine kapatılmıştır. Bir evcil domuz gibi yaşamaya zorlandığı hayata karşı direnişini anlatır. “Bu eserde başkahramanın babası Donghag İdeolojisini savunan biridir. Donghag İdeolojisini gerçekleştirmek için hayatını feda eden baba ve kader karşısındaki çaresizlik vardır. Baba karakteri burada milli bilinç ruhunu canlandıran bir yol olmuştur. Belki de o yol sömürge ortamı içinde kişinin toplumsal rolünü vurgulayan faktör de olabilir. Fakat üvey babasının vasiyetine göre başkahramanın kız kardeşi gibi gördüğü üvey

---

18 Bu ayaklanma eski sistemin tamamen dağıtılmasını isteyen Gobulu çiftçilerin 10 Ocak 1894’te Seul yönetimine başkaldırarak yozlaşmış hükümet yetkililerinin cezalandırılmasını istemeleriyle başlamıştır. İlk başlarda ufak bir köylü ayaklanması olarak gerçekleşmiş, daha sonra 20 Mart 1894’de Con Bong Cun ve Son Hoa Cung’un liderliğinde çiftçilerin başkaldırısı tüm ülkeye yayılmıştır. Ülkenin dört bir yanına yayılan olaylarda özellikle tahıl ambarları basılarak buradan elde edilen ürünler tüm halk arasında paylaşılmıştır. Her ne kadar 7 Nisan 1894’te Hoang Do Hyon (황도현) önderliğinde zafer kazanılsa da hemen ardından patlak veren Japon İşgali ve Donghag İdeolojisini savunan halkın silahlanması Japon Sömürgesine giren ülkede idamlara sebep olmuştur.

babasının kızıyla evlenme durumu onu sessizce aşka götüren bir yol değildir. Bu yüzden başkahraman kendisine her zaman yaban domuzu diye seslense de yaban domuzunun vahşiliğinin ona uygun olmadığını kısa sürede anlamıştır. Bu eser gerçeklik sahnesinden yola çıkarak dışavurumcu yöntemle beraber sahnenin değişimi ve benzer dramatik tekniklerle yeni tiyatro tarzının görünüşünü en iyi şekilde yansıtmıştır.”¹⁹

Ortaya koyduğu yeni tiyatro anlayışı ve eser potansiyeliyle Gim U Cin, Kore tiyatrosunun öncüsü kabul edilerek bu camiada başarısı onaylanmıştır. Gim’in eserlerinde şahısların kişilik betimlemesini yaparken kullandığı realizm, sembolizm ve dışa vurumculuk yöntemleri göze çarpar. Ayrıca genelde eserleri geleneksel toplumun kalıplarından kaynaklanan mutsuz sonun layık görüldüğü kadın yaşamı olmuştur.

Yine dönem yazarlarından Gim Yong Bo’nun eserleri arasında yer alan ‘Şairin Ailesi (시인의 가족)’nde şair O Sog Ganğ ve hanımı Çunca’nın çatışmaları ve uzlaşmaları anlatılır. Ev işlerini bilmeyen sadece kültürel yaşama odaklanan Çunca geçimi üstlenen beceriksiz bir annedir. Kadın bütçe konusunu halledemeyince kocası geçim sorumluluğunu üstlenir. Buradaki düşünce, eşitliği savunan aydınlanma düşüncesi olarak analiz edilebilir. Yazar, “Uçurtma Dalgası (연의 물결)”, adlı eserinde çetrefilli bir kaderden kaynaklanan bir aile trajedisini anlatır.

Batılı tiyatro faaliyetleri öncelikle küçük tiyatro faaliyetleriyle tanıtılmış, zamanla tiyatronun gerçek hayatı yansıtmaya için elverişli durumlar aranmaya başlanmıştır. O dönem Kore’inde umutsuz ve melankolik toplumsal yaşamı anlatmak için dışavurumculuk aktif olarak kullanılmakla beraber, çeşitli kurgular ve yeni mekânlar aracılığıyla modern tiyatronun gelişimine imkân sağlamıştır.

3. 1920’Lİ YILLARDA PROLETER TİYATRO FAALİYETLERİ

Japon Sömürgeciliği Dönemi’nde (일본 식민지 시대- 1910~1945) sınıf edebiyatı faaliyetleri sınıf düşüncesi ve halkın örgütlenmesinde eğitici bir rol üstlenmiştir.

Proleter tiyatro, sınıf ideolojisi ve kitlesele olarak örgütlenmeyi genişletmek için realist tiyatronun karakterini kullanmıştır. Bu sebeple sınıf mücadelesini kitlesele olarak provoke etmek amacıyla örgütsel boyutta gösteri faaliyetleri düzenlenmiştir. Bu süreçte işçi ve çiftçi için kendi özü

---

19 Gvon, B. (권병인, 2003), sy.128-129

anlamına gelen tiyatro gösterilerini gerçekleştirmek önem kazanmış; diğer taraftan da bu durumun anlamı artmıştır. Profesyonel tiyatro genellikle işçi ve çiftçi konusuyla sınıfsal sorunları malzeme olarak kullanmıştır.

“Kore Proletarya Sanatçılar Birliği”²⁰nden (조선프로예맹-1925) başlayarak kapsamlı proleter tiyatrocular topluluklarından olan “Kırmızı Karınca Tiyatro Topluluğu”²¹ (불개미극단 - 1927)nun kurulmasından bir süre sonra her köyde benzer karakterde tiyatro toplulukları ortaya çıkmıştır. Mart 1930’da Pnyongyang’da “Maçi Tiyatrosu(마치극장)”; Seul’de ise 1931 yılında “Aydınlık Şans Tiyatrosu(청복극장)” kurulmuştur. Fakat bunlar tiyatro grubu olarak gösteri faaliyetlerini tamamlamayı başaramamıştır. Ağustos 1932 yılında kurulan “Kore Proletarya Tiyatro Birliği (신건설)” Alman yazar Erich Maria Remarque (1898-1970)’ın, “Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok(서부전선 이상없다-1929)” eseri ile Song Yong’un (송영, 1903-1977) “Yeni Yönetim Kurulu Başkanı (신임 이사장-1934)” vb. Piyesleri Seul sahnesinde oynanmıştır. Fakat Kore Proletarya Tiyatro Birliği üçüncü perde gösterisine hazırlanırken Japon polisler tarafından baskına uğramış ve tüm üyeleri tutuklanmıştır. Sınıf edebiyatının tamamı zorla parçalanmış “Kore Proletarya Tiyatro Birliğinin Parçalanma Olayı”²² (신건설사사건 – 1934)ndan sonra profesyonel tiyatro faaliyetleri de sekteye uğramıştır.”²³

Kore’de profesyonel tiyatro faaliyetlerinde halkın fikirlerine yer veren en önemli yazarlardan biri de Gim Yong Pal (김영팔, 1904-1950)’dir. Gim Yong Pal öğrenci olduğu dönemde Gim U Cin, Co Myong Hi vb. kişilerle beraber “Tiyatro Sanat Topluluğu” adı altında örgütlenerek tiyatro faaliyetlerine katılmıştır. O, Kore Tiyatrosuna yaratıcı tiyatro eseri “Deli Kız (미쳐가는 처녀-1924)”ın yanı sıra “Kavga (싸움-1926)”, “Yangın (불이야-1926)”, “Ölüm Belgesi (부음-1927)”, “Çin Dominosu (마작-

---

20 1925 yılında kurulan bu topluluk eser yaratıcılığında daha çok siyasi fikirlerden etkilendiği için dönemin pek çok edebi topluluğu ve hükümetten ağır eleştirilerle karşılaşmıştır. Kurucuları arasında Gim Gi Cin, ve Bag Yong Hi (박영희) 'de vardır. Bu topluluk ismi kısaltılmış olarak ‘KAPF’ olarak da kullanılmaktadır.

21 1927 yılında Gim Gi Cin, Bag Yong Hi, Co Myong Hi’nin kurduğu bu topluluk ‘tiyatro aracılığıyla halkın duygularını ve zekasını yansıtan’ eserler vermeye yoğunlaşmıştır.

22 Tiyatro yazarlarının halkı kışkırtma suçu ve Japon hükümetine karşı gösterdikleri sert faaliyetler sonucu 1934 yılında tutuklanarak birçoğunun hapse mahkûm edildiği olaydır.

23 Gvon, Y.(권영민, 2013), sy 216-217

1931)” vb. eserler kazandırmıştır. Onun eserleri düzen ve tertip açısından melodram karakterlerine bürünse de sınıfsal ayrımcılık sorununu yansıttığı da görülmektedir.

Gim Yong Pal’ın tiyatro eseri “Kavga” tek perdelik tiyatro formunda olup kişinin günlük yaşamı içinde sıkça görülebilen eşler arasındaki kavgalardan başlayarak sınıf düşüncesi uyanışına kadar süren bir hikâyeyi işlemektedir. “Ölüm Belgesi” eseri ise Gim Yong Pal’ın önemli eserlerinden biridir. Yazar eserinde proleter sınıf mücadelesi içinde yer alan delikanlı ve ona ilgi duyan kız arasında geçen aşkın en ince ayrıntısını gözler önüne sermiştir. Bu piyes Japonlara karşı protesto mücadelesi yüzünden başkahramanın ailesi için evlatlık görevini yerine getiremeyişini dramatik bir sonla aktarır.

Song Yong “Kore Proletarya Sanatçılar Birliği” ne katılarak “Japon Antlaşmasını Reddedelim! (일체 면회를 사절하라-1930)”, “Savunma Sanatı” (호신술 -1931) , “Yeni Yönetim Kurulu Başkanı (신임 이사장)”, “Hoang Gım Dağı (황금산-1936)” vb. eserler yazmıştır. Song Yong’un tiyatro eserlerinde ortaya çıkan en önemli tema çiftçilerin yaşam sıkıntısıdır. Eserlerinde, kırsal kesimde sefilleşme, çiftçilerin mahvoluşu, işçiliğe geçişle beraber sonu gelmeyen yaşam sıkıntıları vb. tüm sınıf çatışmalarının işlendiği tiyatro eserlerinde tema olarak kullanılmıştır. Yazar tiyatro içinde olumsuz karakterlerin kusurlarını kendince açığa vurarak hiciv tekniğinden faydalanmıştır

Tiyatro eseri “Yeni Yönetim Kurulu Başkanı” piyesinde yeni atanan başkanın görüntüsü ve eşsiz konuşma tonuyla düşüncesiz üst sınıf karakterleri konuşurmak amaçlanmıştır. “Savunma Sanatı” eserinde ise kadın çalışanların maaş mücadelesi için yaptıkları grevle hayatın gerçek zorlukları yansıtılmıştır. “Japon Antlaşmasını Reddedelim!” eserindeyse şirket başkanı olan başkahraman vatani ve milleti için hizmet ettiği konusunda kendinden oldukça emindir. O, her ne kadar vatani ve milleti için çalışıyorum dese de aslında iş gücünden yararlandığı işçilere her konuda zulmetmektedir. İş ortamında anlaşmazlıkların ortaya çıkmasıyla başkan şirketi kapatmak zorunda kalır ve umutsuzluğa düşer. İşçilerin feryatlarından yorgun düşen başkanın görünüşü aracılığı ile aslında yazar *çoktan hayattan vazgeçmiş olan Kore halkının o dönemki çaresiz durumunu ifade eder. Song Yong’un tiyatro eserleri çelişki gerçeğini resmettiğinden sınıfsal yapının çelişkisi ve işçilerden yararlanan zengin sınıfı eleştirmeye çalışmıştır. Ancak yolsuzluk ve sınıf çatışmasının gerçek yüzünü olduğu gibi anlatamadığından zenginlerin bariz aptallıklarını hicvetmeyi tercih etmiştir.

4. REALİST TİYATRONUN ORTAYA ÇIKIŞI VE TİYATRONUN POPÜLARİTESİ

1930'lu yıllar Japon sömürgeciliğinin şiddetinin arttığı dönem olmasına rağmen birçok Koreli yazarın aktif olarak tiyatro dünyasında da yer aldığı görülmektedir.

Yu Çi Cin (유치진, 1905-1974), 1930'lardan itibaren Kore'nin dram ve tiyatro tarihine büyük miras bırakmış bir yazardır. O, So Hang Sog (서항석, 1900-1985), Hong He Song (홍해성, 1894-1957), Yun Beg Nam, Gim Cin Sob (김진섭, 1903~?), Co Hi Sun (조희순, 1905-?) vb yazarlarla beraber Kore tiyatro faaliyetlerinin temel dayanağı olan “Tiyatro Sanat Araştırmaları Akademisi”²⁴ ni (극예술연구회-1931) kurarak tiyatro camiasına pek çok eser kazandırmıştır. “Tiyatro Sanat Araştırmaları Akademisi” tiyatro sanatına dair genel olarak kabul gören kuralları genişleterek tiyatro sanatının yönünü belirlemiş ve gerçek anlamda Kore'ye ait tiyatro eserleri sunmasıyla öne çıkmıştır. Yu Çi Cin'in yaratıcı eseri “Kırıntı (토막-1932)”, “Sögüt Olan Mahallenin Manzarası (버드나무 선 동네풍경-1933)”, “İnek(소-1935)” vb tiyatro eserleri Tiyatro Sanat Araştırmaları Akademisi bünyesinde sahneye konulmuştur.

Yu Çi Cin'in faaliyet alanı çok çeşitlidir ve sadece 1930'lu yıllar dram tarihi bağlamından baktığımızda, 1930'lu yıllar sömürge gerçeğini gerçekçi olarak tasvir eden bir yazar olarak değerlendirilir. Eserleri arasında önemli yere sahip olan “Kırıntı(토막), şehir çevresinde yaşayan fakirlerin yaşamlarını gerçekçi olarak anlatır. “Sögüt Olan Mahallenin Manzarası (버드나무 선 동네 풍경)” adlı eserinde fakir çiftçileri sahneye taşıyarak sömürge döneminde çiftçilerin ezildiği toplumsal durumları ortaya koyar. “İnek(소)” adlı eserinde ise büyük fakirlikle boğuşan çiftçilerin umutlarını ve sömürülen çiftçilerin yaşamlarından kesitleri sunar.”²⁵

Yazar sömürge döneminin sonunda Japonya'nın baskısından kaçınmak için tarih tiyatrosuna doğru yönünü değiştirerek “Çun Hyang”ın Hikayesi (춘향전-1936)”, “Prens Mai (마의태자-1937)” gibi eserler de yazmıştır. Ayrıca sözde Halk Tiyatrosu Faaliyetlerine katılarak Japon yanlısı yazılar da bırakmıştır.

---

²⁴ 1931 yılında yeni tiyatro anlayışını amaç edinen tiyatro yazarlarının bir araya gelerek Seul'de kurduğu tiyatro topluluğudur. Topluluk 1938 yılı Mart ayına kadar faaliyetlerine devam etmiştir.

²⁵ www.report.kyobobook.co.kr/view/ 4057263

“İ Mu Yongğ (이무영, 1908-1960), “Gündüz Rüya Gören İnsanlar (한낮에 꿈 꾸는 사람들)” adlı eserinde üniversite öğrencisi olan sıra dışı karakterler seçerek bunların ütopyik sarhoşluklarını hicvetmiştir.

İ Goang Re (이광래,1908-1968), “Öğretmen Çon (Çon Sönseng-춘선생)” adlı eserinde öğretmen Çon’un ailesi aracılığı ile Japon sömürge döneminde çiftçilerin zor durumlarını çok yönlü olarak göstermektedir.

Yongğ Su’nun “Hata(단층)” adlı eseri kız okulunun yurdu olarak kullanılan binanın tiyatro mekanı olmasıyla bu yeni mekanda farklı kuşaklardaki karakterlerle dönemin yaşam geleneklerini tüm gerçekliğiyle ortaya koyar.”²⁶

Ham Se Dog (함세덕, 1915-1950), Yu Çi Cin’den etkilenerek yaratıcı tiyatroya ilgi göstermiştir. Başta “Sanhoguri (산허구리-1936)” olmak üzere “Genç Keşiş (동승 -1939)”, “Deniz Kırlangıcı (해연-1940)”, “Nakhoa Kayası (낙화암)” gibi eserleri Kore tiyatrosuna kazandırmıştır. Ham Se Dog’un yayınladığı tarihi tiyatro eseri “Nakhoa Kayası” Bekce²⁷ (백제) Krallığının çöküşündeki talihsiz olayları sahneye aktarmıştır. Bu eserin giriş bölümünde genç bir gezginin dallı budaklı söğüt ağacına dayanarak geçmişini gözlerinin önünden film şeridi gibi geçirmesi ve Gım Ganğ ve Ban Vol Kalelerinin harabelerine öylece bakakalması anlatılır. Bu eserle aslında Japon Sömürge gerçeğini ima etmeye çalışmaktadır. Bir başka eseri olan “Mui Adasına Yolculuk (무의도 기행)” adlı eserinde ise batı kıyısında küçük bir ada olan Mui Adası tiyatro mekanıdır ve bu eser aşırı fakirlikle mücadele veren balıkçıların yaşamlarını işler.

O Yongğ Cin (오영진, 1916-1974), yaratıcı tiyatrodaki millet kavramını sık sık kullanan geleneksel tiyatro zihniyetini yaşatmak için elinden geleni yapmıştır. Onun eserleri dünyevi yaşamın içinde var olan maddi arzuları ve aptallıkları alaycı bir dille eleştirmiştir. Eserlerinde bu ve benzer güçlü temalarla halka bilinç aşılamıştır. Onun eserleri sayesinde Korelilerin mizah ve hicvi ifade etme tarzı dünyada kabul görmüştür. “Bir Genç Kızın Gelin Gittiği Gün (맹진사댁 경사-1943)” adlı eserinde düğün

---

26 Türküzü Köroğlu Hatice(2017), sy 92

27 M. Ö. 18’de Goguryionun kurucusu Cumong’un oğlu Onjo’nun kurduğu günümüz Seul’den Mahan şehrine kadar uzanan M. S. 660 yılına kadar egemenliğini sürdüren bir krallıktır.

hazırlıkları sırasında meydana gelen olayları, insanların doyumsuzluk ve bağımsızlıklarını hicivsel yolla dile getirmiştir.

Çe Man Şig (채만식, 1902-1950) Sömürge dönemi roman yazarlarından olmasına karşın yaratıcılığını dünya çapında genişletmeyi düşündüğünden çok farklı tarzlarda tiyatro eserleri de yazmıştır. Aydınlanma döneminde aydınların hayatına dair insan portrelerini çizen “Ataları Anma Günü (제향날-1937)” tarih tiyatrosunda fikirleri özgürce ifade etme yöntemi ve geçmişi anlatma tekniğini aktif bir şekilde kullanarak tiyatro gösterisini şu anki potansiyeline taşımıştır. Bu eseri modern tiyatro yeniliği ve tekniklerini benimseme açısından incelersek bu unsurların hiçbirini taşımadığını söyleyebiliriz. Uzun roman olan “Bulanık Sular (탁류 -1938)” ile benzer özelliklere sahip tiyatro eseri “Danğ Rang Efsanesi (당랑의 전설-1940)”ni aynı bakış açısında değerlendirmek mümkündür. Japon sömürge döneminde ülkenin ekonomik yapısının değişmesine bağlı olarak zengin çiftçi ailesinin maddi ve manevi açıdan çökmesini işleyen bir piyestir.

5. SONUÇ

Kore’ye modern tiyatronun girişi 1910’lu yıllarda Japonya’ya eğitim için giden öğrenciler aracılığı ile olmuştur. Tiyatro sanatının Kore’ye girmesiyle beraber profesyonel tiyatral yazarlık alanı da ortaya çıkmıştır. Japon Sömürgesi altında olan ülkenin içinde bulunduğu durum tiyatro türü aracılığı ile de anlatılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda Kore halk motifleri gelenek ve görenekleri de yazılan oyunların içine özenle serpiştirilmiştir.

Çalışmada incelen dönem Kore’nin Japon Sömürgesi altında olduğu süreç olduğundan yazılan tiyatro eserlerinde doğrudan eleştiri ya da hiciv bulmak son derece zordur. Eleştiriler ya dolaylı yolla yapılmış ya da tarihi karakterler üzerinden anlatılmaya çalışılmıştır. Tiyatronun evrensel özelliklerinden biri olan halkı aydınlatma yönü Kore’nin içinde bulunduğu siyasal dönem sebebiyle tam anlamıyla kendini gösterememiş, Japon sömürgeciliğine karşı bir eleştiri yapılamamış; ancak dönemin günlük yaşantılarındaki sıkıntılar daha çok işlenmiştir.

1910 yılından 1940 yılına kadar ki süreçte; Öğrenci Tiyatro Topluluğu, Tiyatro Sanat Topluluğu, Drama Derneği olmak üzere üç tiyatro topluluğu çatısında birleşen yazarlar Kore’de tiyatronun temelini atmakla kalmamış döneme ait eserlerin ve yazarların kalıcılaşmasını da sağlamıştır.

Dönemin tiyatro yazarları her ne kadar sanatın arkasına sığınmaya kalksa da Japon Sömürgesi altında yaşayan halkın bütün sıkıntılarını tüm gerçekliğiyle gözler önüne sermeyi başarmıştır. Özellikle köylü ve çiftçinin hayatını konu alan birçok oyun sergilenmiştir. Proleter tiyatro adı verilen

köylü ve işçi kesimin sorunlarına değinen bu tür aynı zamanda sömürgecilik altındaki yaşamları da gözler önüne sermektedir. Tiyatro eserlerinde kendi yaşamlarından kesitler bulan halkta yavaş yavaş baş gösteren aydınlanma bilinci dikkatten kaçmamaktadır.

Kore tiyatrosunu değerlendirirken özellikle ilk dönemlerde tek perdeden oluşan tiyatro eserlerinin yerini 1940'lardan sonra giriş, gelişme, sonuç olarak ayrılan üç perdelik tiyatro eserlerin aldığı görmek mümkündür. Aynı zamanda önceki dönemlerde kullanılan üstü kapalı eleştiriler 1940'lı yıllardan itibaren daha rahat bir şekilde dile getirilmiştir.

Sonuç olarak Kore tarihinde tiyatro eserleri ve yazarların kaleminden çıkan fikirler halkın kendi kaderini belirlemesinin önünü açarak Kore halkının bağımsızlık mücadelesinde etkin rol oynadığını görmek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Canğ, H. (장한기), (2005), *한국 연극사(Kore Tiyatro Tarihi)*, 동국대학교 출판부. 서울.
- Çö, U. vd.(최운식), (2010), *외국인을 위한 한국문학(Yabancılar için Kore Edebiyatı)*, 보고사. 서울.
- Gim, Y., Gim, U. (김윤식.김우종), (2008), *한국현대문학사(Kore Modern Edebiyat Tarihi)*, 현대문학, 서울.
- Gvon, Y. (권영민), (2010), *한국현대문학의 이해(Kore Modern Edebiyatını Anlama)*, 태학사. 서울.
- Gvon, B. (권병인), (2003), *자율학습 18 종 문학(Serbest Öğrenim Konu 18 Edebiyat)*, 지학사,서울.
- Lee Y.(2002), *Ideology, Culture, and Han*, Jimoondang publishing,
- So, Y. (서연호), (2004), *한국 연극사 근대편(Kore Tiyatro Tarihi, Yakınçağ Cildi)*, 연극과 인간, 서울.
- So, Y. (서연호), (2007), *한국 현대희곡사(Kore Modern Tiyatro Tarihi)*, 고려대학교- 출판부 , 서울.
- Türküzü K. H. (2017), *Modern Kore Edebiyatı Tarihi*, Likya Yayınları. İstanbul
- 현대문학사(Modern Edebiyat Tarihi) – 희곡 Tiyatro(일제강점기 - 1990년대, Japon Sömürgeciliği Dönemi-1990'lı yıllar), (2005), <http://www.reportworld.co.kr/doc/291791>.